

Kirjaston verkkopalvelun suunnittelu käyttäjäkeskeisesti

STKS Tietoaineistoseminaari 14.3.2012
Päivi Ylitalo-Kallio
Eduskunnan kirjasto
(Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjasto)

Vähän minusta...

- Päivi Ylitalo-Kallio
- Eduskunnan kirjasto 1.3. alk.
- Metropolia Amk:n kirjastosta työvapaalla
- Opiskelija, TAY, interaktiivinen media
- Ylempi amk, käyttäjäkeskeinen suunnittelu
- Alempi amk, tietojenkäsittely
- Kirjastomerkonomi
- Lisätietoa: LinkedIn/Facebook/Twitter

tietoisku

Oppiva kirjasto –verkosto

- Toiminta alkoi keväällä 2011
- Yhteistyöverkosto kaikille käyttäjäkeskeisistä menetelmistä sekä erilaisista toimintamuodoista kiinnostuneille
- Tavoite: osallistua ja vaikuttaa kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa
- Toiminta: työpajapäivät, Learning Cafe - valmennukset, menetelmäpankki, toimijan käsikirja ja hankeyhteistyö

Miksi?

Asiakkaiden näkemykset ja kokemukset ovat arvokkaita palvelujen arvioinnissa, uusien palvelujen ideoinnissa ja vanhojen kehittämisessä.

Tervetuloa mukaan verkoston toimintaan!

Lisätietoa verkostosta

Wiki:

<https://wiki.metropolia.fi/display/oppivakirjasto/Oppiva+kirjasto>

Facebook: [facebook.com/oppivakirjasto](https://www.facebook.com/oppivakirjasto)

Twitter: twitter.com/OppivaKirjasto

ja sitten
asiaan!

Käyttäjäkeskeinen toiminta

Tunne käyttäjä!

käyttäjien toiminnan ymmärtäminen
käyttäjien todelliset tarpeet ja halut

paremmat palvelut ja tuotteet

Käyttäjäkeskeinen suunnittelu

organisaatiokeskeisyys

käyttäjäkeskeisyys

Toimintaan sisältyy

asiakkaiden/käyttäjien...

...toiminnan havainnointia

...näkemysten kuuntelemista

...osallistamista

Käytettävyys mittaa

”miten hyvin määrätyt käyttäjät voivat käyttää tuotetta määrätyssä käyttötilanteessa saavuttaakseen määritetyt tavoitteet tuloksellisesti, tehokkaasti, miellyttävästi.”

World Usability Day 2006

14 November 2006 • Making life easy!

Usability makes the world work better.

Who said users don't matter?

When usability goes wrong.

Lähde: Notcot, http://www.notcot.com/archives/2006/11/world_usability.html

Käytettävyys

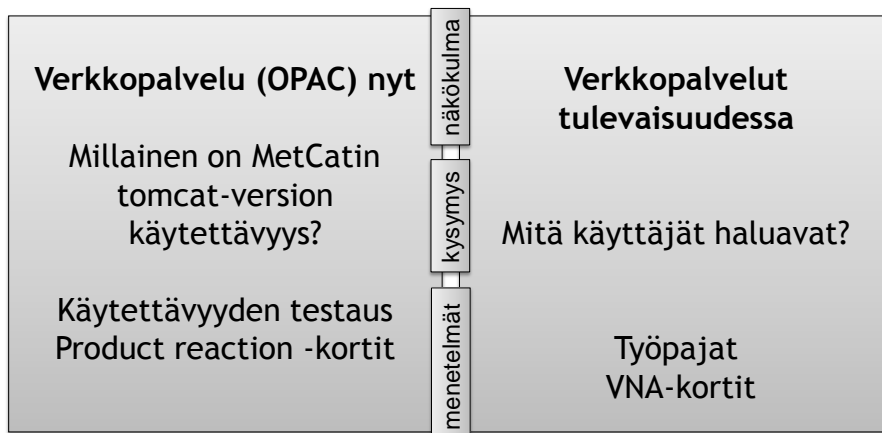
”Käytettävyys on kuin ruoanlaitto: kaikki tarvitsevat sen lopputulosta, kuka tahansa osaa tehdä kohtuullisen hyvää pienellä harjoittelulla, ja vain mestari saa aikaiseksi huipputuloksen.”

Jakob Nielsen

Case Metropolian verkkopalvelut

- Verkkopalveluhanke, opinnäytetyö
- Halu tietää, mitä asiakkaat kirjaston verkkopalveluilta kaipaavat – toiveet, ajatukset, ideat
  - Tulevaisuustyöpajat
- Taustalla uuden asiakaskäyttöliittymäversion tomcatin käyttöönotto
  - Käytettävyytestaus

Kaksi näkökulmaa

Tulevaisuustyöpaja

- Kevennetty tulevaisuusverstas
- Joukko käyttäjiä
  - Metropolian liiketalouden 1. vsk:n opiskelijoita
  - Harjoittelutyöpaja kirjaston henkilökunnan kanssa
- Kolme vaihetta
  - Ongelma- tai kritiikkivaihe
  - Mielikuvitus- tai ideointivaihe
  - Todellistamisvaihe
- Joka vaiheesta äänestettiin muutama aihe seuraavaan vaiheeseen työstettäväksi

Työpajan hyödyt

- Näkökulman muutos
- Vuorovaikutus, käyttäjiltä oppiminen
- Jaettu tila > kokemusten ja tiedon jakaminen
- Lisää ymmärrystä siitä, mitä kirjasto verkkopalveluilta halutaan: hakuominaisuudet, sisällöt
- Ideoita palvelujen kehittämiseen

The logo consists of the word "FLOP" in a bold, rounded, sans-serif font. Each letter is filled with a dark grey color and has a thick white outline, giving it a 3D or bubble-like appearance. The letters are slightly shadowed, making them stand out against the white background.

Lyhenteet, joita ei selitetä		Haku ensin ja sitten tarkennukset	Yhden luukun haku
Oppimisympäristöissä suorat linkit kurssi-kirjojen tietoihin	Suositus-palvelu	Hankala löytää & liikaa eri infoa	Universal search
Löytäisi kirjat ryhminä	Haku ehdottaa toista sanaa jos tulee kirjoitusvirhe	Äänikirjat	Googlemainen hakumahdollisuus web-sivuille
Kun etsimme tietoa, saimme vastaukseksi vain tietolähteitä josta tietoa voi löytää, emme itse tietoa	Kotisivuille upotettu hakusivu	Ehkä liian monimutkainen	Make it simple, stupid!
	Haku helpommaksi (täydennyspalvelu)	Kirjojen kotiinkuljetus	

Käytettävyystestaus

- Miksi?
  - Suunnittelija ei näe palvelua kuten käyttäjä
- Kohteena Metropolian Voyagerin tomcat-OPAC
- Käytettävyystestejä käyttäjien kanssa
- Product reaction -kortit

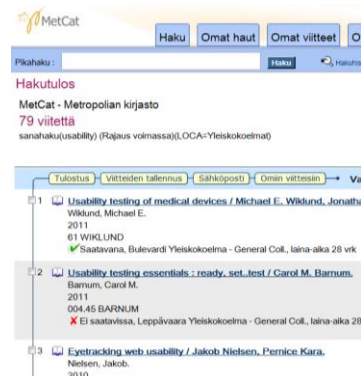
OPACin haasteet

- MARC-formaatti
- Tiedon läpinäkyvyys
- Tiedon selausmahdollisuus
- Tiedonhaun tukeminen
- Yksinkertainen vs. monipuolinen käyttöliittymä
- Google

Käytettävyystestit

- Kohde uusi tomcat-MetCat
- 4 testihenkilöä
- 10 testitehtävää
- Ääneen ajattelu
- Dokumentointi videolla
- Ohjaaja + kaksi tarkkailijaa (suunnittelijoita)

Käytettävyytestien tulokset

Käytettävyysohjelmien
luokitus (Nielsen):

0 = ei käytettävyysohjelmia
1 = kosmeettinen ohjelma
2 = pieni
käytettävyysohjelmia
3 = suuri
käytettävyysohjelmia
4 = käytettävyysohjelmien katastrofi

Löytyi:

yksi 0-luokan ohjelmaa
kolme 1-luokan ohjelmaa
yhdeksän 2-luokan ohjelmaa
kaksi 4-luokan ohjelmaa
ei 4-tason ohjelmia

Käytettävyysohjelmia

- Tarkennetun haun opinnäytehaku epälooginen
- Lainojen uusimisessa laina saattaa uusiutua kolme kertaa (laskuri)
- Varauksen terminologia: ”pyyntö onnistui”
- Logosta kirjautuu ulos
- Tekijähaku vaatii järjestyksen sukunimi etunimi
- Kirjautumisessa kortin numero echo off
- Uutuudet-välilehti: valitse kokoelma –kohdassa valitaan toimipistettä
- Tee varaus- painike muuttuu aktiivisena harmaaksi

Product reaction -kortit

Käytettävyydestien yhteydessä,
testin jälkeen

118 erilaista korttia

Menetelmän kehittäjien mielestä
näkökulma haluttavuuteen
> pikemminkin mielikuviin

”Kiva” lisä käytettävyydestien yhteyteen
> herättää keskustelua
> jälkihaastatteluun
> näyttää myös vahvuudet

steriili   vaivaton   järjestelmällinen

tehokas   nopea   ymmärrettävä

selkeä   helppokäyttöinen

tyyni   **käytettävä**   liian tekninen

hämmentävä   odotettu

                                 puhdas

                                 johdonmukainen

                                 helposti lähestyttävä

persoonaton

Kaikenlainen käyttäjän
ymmärtämistä lisäävä
toiminta on hyväksi.

Kiitos!

- kysymyksiä?